

Studia Generalia 2009

SUURIRUHTINASKUNNASTA ITÄMEREN KAASUPUTKEEN

MIKÄ ON MUUTTUNUT SUOMEN JA VENÄJÄN SUHTEISSA?

Helsingin yliopisto 1.10.2009, Päärakennus, sali I (Fabianinkatu 33, 2. kerros), klo 17.00–19.00

VALLAN VARJOSSA

Professori Max Engman

Upseereita, hopeaseppiä ja loikkareita Pietariin

Muuttoliike Suomesta Venäjälle koostui useasta eri muuttovirrasta. Säätyläisiä muutti Venäjälle upseereiksi, papeiksi ja insinööreiksi, kun taas joukkomuutto vei suomalaisia Itämeren alueen suurimpaan kaupunkiin Pietariin käsityöläisiksi ja piiioksi.

Suomalaiset olivat huonosti edustettuina Venäjän siviilihallinnossa, mutta Haminan kadettikoulun, Helsingin junkkarikoulun ja Pietarin stipendipaikkojen kautta Venäjän asevoimien palvelukseen, erityisesti laivastoon, hakeutui yli 3000 suomalaista.

Suomalaisia pappeja muutti Pietarin konsistoripiiriin Inkerin ja Pietarin suomen- ja ruotsinkielisiin seurakuntiin sekä Suomen valtion ylläpitämiin Dünaburgin, Aunuksen, Siperian ja Muurmännin rannikon seurakuntiin. Suomalaiset insinöörit hakeutuivat lähinnä kolmelle sektorille: Pietarin konepajateollisuuteen, Bakun öljyteollisuuteen ja Venäjän rautateiden rakennustyömaille.

Joukkomuuttoliike Suomesta Venäjälle suuntautui sekä maaseudulle rajan toiselle puolelle, jossa suomalaiset ansaitsivat elantonsa kiertelevinä päivätyöläisinä että läheiseen Pietarin metropoliin. Pietarin vetovoima oli niin suuri, että se 1800-luvun puolessavälissä oli ”Suomen toiseksi suurin kaupunki”, jossa 1880-luvun paikkeilla asui yli 24 000 Suomen alamaista, mikä oli enemmän kuin Turussa oli asukkaita. Pietarissa toimi suomalaisia yhdistyksiä ja julkaistiin suomenkielisiä sanomalehtiä vuodesta 1870 asti.

Pietarin suomalainen väestö kutistui hitaasti 1880-luvulta alkaen, mutta Venäjän vallankumouksen aikoihin kaupungissa asui edelleen noin 17 000 suomalaista. Seuraavina vuosina Pietarin ja lähialueiden suomalainen väestö pieneni rajusti ja osittain vaihtui. ”Vanhat” pietarinsuomalaiset pakenivat tai heidät kotiutettiin Suomeen ja tilalle tulivat vuoden 1918 punaiset pakolaiset, Pohjois-Amerikan siirtolaiset ja lamakauden takia työtä etsivät ”loikkaarit”.

Suora lähetys ja videotallenteet internetissä, osoitteessa <http://video.helsinki.fi/studia/>.
Luentojen lyhennelmät ja luentosarjan ohjelma löytyy osoitteesta www.helsinki.fi/vst.
Luentosarjan luennot julkaistaan kirjana Vapaan sivistystyön toimikunnan julkaisusarjassa.
Tilaukset: (09) 191 58063 (toimisto), vst@helsinki.fi tai www-sivuilla www.helsinki.fi/vst.